

חולין דף צ"ד

משנה

שולח אדם ירך לעובד כוכבים שגיד הנשה בתוכה, ואין חוששין שמא יחזור וימכרנה לישראל עם הגיד, מפני שהירך שלימה ומקומו של גיד הנשה ניכר, והלוקח מבין שלא ניטל ונוטלו.

גמרא

הטעם שאין מוכרים ירך חתוכה לגוי שואלת הגמרא, משמע מהמשנה שדווקא ירך שלימה מוכרים לגוי אבל אם היא חתוכה

אין מוכרים שמא יגיע לישראל ויחשוב שניקרו את הגיד. ולכאורה כיצד מדובר. אם זה מקום שכל הטבחים של אותו מקום ישראלים, וכשבאה טרפה לידם אין מכריזין לומר 'נפלה טרפה באיטליז' וממילא אין קונים מגוי שמא קנה טריפה מהיהודי⁵⁹², נתיר גם חתוכה עם גידה, שהרי לא יקנו מהגוי! ואם במקום שמכריזין שנפלה טריפה ומכרו לגוי, ובשאר מקרים קונים מהגויים, מדוע התירו למכור שלימה לגוי שעש לחשוש שהגוי יחתוך את הירך והיהודי יסבור שהוציאו את הגיד? עונה הגמרא, אפשר להעמיד או במקום שמכריזים, והתירו למכור שלימה ולא חוששים שהגוי יחתוך, כיון שהחיתוך של הגוי ניכר⁵⁹³. ואפשר להעמיד במקום שאין מכריזים, והסיבה שאין שולחים ירך חתוכה גזירה שמא יתננה לו בפני ישראל אחר, ואותו רואה שזה נתנה לו יקח ממנו שיסבור שניטל הגיד.

וחוזרת הגמרא ומביאה הסבר נוסף למה שלא ישלח לגוי ירך חתוכה, משום שהעובד

כוכבים יסבור שישראל זה אוהבו מאד ששלח לו ירך מתוקנת מהגיד עד שנראית לעצמו ואחר כך נתנה לו, והוא לא נטלו, ונמצא גונב דעתו ומחזיק לו טובה חנם. ואמר שמואל, אסור לגנוב דעת הבריות ואפילו

592 ובאותו מקום אין לוקחין בשר מן העובד כוכבים: דשמא מכרו לו הטבחים טריפה, ואין אנו יודעים אם באת היום טרפה לידם. רש"י.

593 חיתוכא דעובד כוכבים בירך אינו עשוי כשל ישראל: שהוא פורעה כדרך שהגיד מונח, ועל דא סמך רבי בשולח ירך לחבירו על יד עובד כוכבים ולא עשה בה חותם, דכשרה היא אם היא חתוכה כדרך שישראל חותכה אחר חטיטת הגיד, אבל באבר אחר – שחיתוך עובד כוכבים וחיתוך ישראל שוין בו – אסור, עד שיהא בו חותם. רש"י.

דעתו של עובד כוכבים. ואומרת הגמרא, ששמואל לא אמר כן בפירוש אלא נלמד מממעשה שהיה עם שמואל כשעבר נהר בספינה רחבה, ובקש ממשרתו שיתן שכרו לבעל המעבורת. ולאחר ששילם לו הקפיד עליו שמואל. וביאר אביי, שהמשרת נתן לו תרנגולת טרפה בחזקת שחוטטה. רבא אמר, שביקש בשכרו יין חי, והשקהו יין מזוג. ומבארת הגמרא שהיינו צריכים לומר שהקפיד שם משום גניבת דעת, שאם לא כו היה מקום לפרש שהקפיד עליו או על שהשהה אצלם את איסור טריפה ויכולים להכשל. או על שעבר על דבריו שהשקהו יין מזוג ועבר על דבריו.

גניבת דעת בנתינת מתנה

מביאה הגמרא ששנינו בברייתא, היה רבי מאיר אומר, אל יסרהב אדם לחבירו להזמינו לסעוד אצלו ויודע בו שאינו סועד, משום דגונב דעתו להחזיק לו טובה בחנם. ולא ירבה לו בתקרובת, ויודע בו שאינו מקבל. ולא יפתח לו חביות המכורות לחנוני שנראה לכבדו להשקותו יין חזר, מפני שגונב לבו להחזיק לו טובה חנם: כסבור זה הפסד גדול. אלא אם כן הודיעו 'מכרתיה לחנוני ואיני נפסד'. ולא יאמר לו 'סוך שמן' מפך ריקן, אם יודע בו שאינו סך. ואם בשביל כבודו של אורח, להודיע שחביב הוא עליו, מותר. שואלת הגמרא, והרי עולא הזדמן לבית רב יהודה, פתח לו חביות המכורות לחנוני? עונה הגמרא, או שהודיע לו, או שעולא היה חביב לרב יהודה, ובלאו הכי היה פותח לו.

תנו רבנן, לא ילך אדם לבית האבל ובידו לגין חסר, לפי שזה סבור שהוא מלא. ולא ימלאנו מים, מפני שמתעהו וגונב דעתו. ואם יש שם חבורות עיר וזה מתכוין להחשיב את האבל בעיניהן, שיאמרו 'כמה חשוב זה שזה מכבדו כל כך, מותר משום שגדול כבוד הבריות.

גניבת במכירה

תנו רבנן, לא ימכור אדם לחבירו סנדל מעור בהמה שמתה שאין עורה חזק כאילו הוא עור מבהמה שנשחטה, מפני שני דברים: 1. מפני שמתעהו, 2. מפני הסכנה, שמא מחמת נשיכת נחש מתה והארס נבלע בעור. ולא ישגר אדם לחבירו במתנה חבית של יין ושמן צף על פיה, שנרא כאילו מלאה

שמן, שלא יבוא להזמין עליו אורחים ובטוח שיש לו שמן הרבה לצרכם. ומעשה באחד ששיגר לחבירו חבית של יין ושמן צף על פיה, והלך וזימן עליה אורחין, ונכנסו מצאה שהיא של יין וחנק את עצמו שלא היה לו מה להאכילם ובוש מהם!

אין האורחים רשאים לתת ממנות ילדי בעה"ב ואין האורחין רשאים ליתן ממה שלפניהם לבנו ולבתו של בעל הבית, אלא אם כן נטלו

רשות מבעל הבית. ומעשה באחד שזמן שלשה אורחין בשני בצורת, ולא היה לו להניח לפניהם אלא כשלש ביצים. בא בנו של בעל הבית, נטל אחד מהן חלקו ונתן לו. וכן עשו האורחים האחרים. בא אביו של תינוק, מצאו שיש אצלו את הביצים, ומחמת שכעס עליו חבטו בקרקע ומת. כיון שראתה אמו, עלתה לגג ונפלה ומתה, אף הוא עלה לגג ונפל ומת. אמר רבי אליעזר בן יעקב, על דבר זה נהרגו שלש נפשות מישראל. והשמיעו זאת להודיע שכל הברייטא היא לפי רבי אליעזר בן יעקב.

תנו רבנן, השולח ירך שלימה לחבירו, אינו שליחת ירך לגוי צריך שיטול הימנה גיד הנשה שניכר שלא

ניטל, והאוכלה נוטלו. ואם שולח חתוכה, צריך ליטול הימנה גיד הנשה. ובעובד כוכבים, בין חתוכה ובין שלימה אינו צריך ליטול הימנה גיד הנשה. ומפני שני דברים אמרו אין מוכרים נבילות וטרפות לעובד כוכבים: 1. מפני שמתעוהו, 2. שמא יחזור וימכרנה לישראל אחר. ולא יאמר אדם לעובד כוכבים 'קח לי בדינר זה בשר', מפני שני דברים⁵⁹⁴: 1. מפני שעובד כוכבים אנס הוא, ומעכב הדינר בידו וגוזל את הטבח. 2. שמא ימכרו לו נבלות וטרפות.

ומבררת הגמרא באיזה אופן התירו לשלוח גוי חתוכה ולא חתוכה, אם במקום שמכריזין, הרי יש חשש שיתן לישראל שהרי לא הכריזו ויבוא לאכול עם הגיד? אלא מוכח שהברייטא מדברת במקום שאין מכריזים ואין ישראל קונים מהם. שואלת הגמרא, אם כן קשה מציעתא, ממה שאומרת הברייטא שאחד מהסיבות שאין מוכרים לגויים שמא יחזור וימכרנה לישראל? אלא מדובר במקום שמכריזין, והיום אירע להם אונס

שלא הכריזו, ולכך יש חשש שישראל יקנה ממנו. שואלת הגמרא, אם כן קשה מהסיפא, שאחד מהטעמים שאין מבקשים מגוי שיקנה בשר שמא ימכרו לו נבילות וטרפות, והרי במקום שמכריזים אין חשש כזה? אלא פשוט במקום שאין מכריזין. יוצא שרישא וסיפא במקום שאין מכריזין, ומציעתא במקום שמכריזין?

ומביאה הגמרא שלשה תירוצים: אביי אמר, אכן מעמידים את הברייתא שרישא וסיפא במקום שאין מכריזין, ומציעתא במקום שמכריזין. רבא אמר, כל הברייתא מדברת במקום שמכריזין, אלא שברישא ובסיפא מדובר שהכריזו שאותו היום לא יקח ישראל בשר מעובד כוכבים, ומציעתא שלא הכריזו שאירע להם אונס, ולא הכריזו על טרפה שנפלה לידם. לפיכך אסור למוכרה לעובד כוכבים, שמא ימכרנה לישראל ויבוא לקנות שהרי לא הכריזו. רב אשי אמר, כל הברייתא מדברת במקום שאין מכריזין, וישראל לא קונה מעובד כוכבים בשר⁵⁹⁵, ומציעתא ששנינו 'אסור למכור לעובד כוכבים אם לא הודיעו', גזירה שמא ימכרנה לו הטבח בפני ישראל, הרואה לא שמע מן הטבח שהיא טרפה, סבור שהיא כשרה⁵⁹⁶.

ואמר רב יצחק בר יוסף, אופן ההכרזה היא 'נפל בישראל לבני חילא' כלומר בא לידינו בשר לעובדי כוכבים. ואין אומרים שנפלה טריפה, כיון שזה גנאי לתת להם דבר שאין אנו רוצים לאוכלה. ואין בזה הטעיה, כיון שהם מטעים את עצמם⁵⁹⁷. וכפי המעשה במר זוטרא בנו של רב נחמן שהלך מ'סיכרא' ל'בי מחוזא', ורבא ורב ספרא באו לסיכרא. פגשו זה בזה, סבר מר זוטרא שהם יצאו לקראתו, אמר להם: למה החכמים הטריחו עצמם ובאו לקראתי כל כך? אמר לו רב ספרא, אנו לא ידענו שמר יבוא ויצאנו לעשות עסקינו. אם היינו יודעים היינו טורחים יותר.

595 ולכך רישא אינו צריך ליטול גידה, וגם בסיפא אסור לשלוח עובד כוכבים וליקח בשר, כיון שאין מכריזין יש לחוש שמא יש טרפה באיטליו ואין אנו יודעין. רש"י.

596 ומיהו ברישא גבי שולח ירך לעובד כוכבים – לא גזר שמא יתננה לו בפני ישראל ויקחנה מידו ויאכלנה בגידה, שרק לגבי מכירת טבח – באיטליו מוכר ליה לעובד כוכבים. שם יש ישראלים רבים, וראו, וחוששים שמא אחד מהם יחזור וימכור. אבל שולח לעובד כוכבים – בביתו הוא, ומי ראה? ואם תימצא לומר 'ראנה אדם' – לא גזרינן כולי האי שמא יקחנה זה: דכולי עלמא לא זבני בישראל. רש"י.

597 ומה ששנינו לעיל 'מפני שמטעה' – במוכר לו בחזקת שחוטה, וכן הפותח חביות המכורות לחנוני – דאומר לו "בשבילך אני פותחם": דודאי גונב דעתו. רש"י.

אמר לו רבא, מדוע אמרת לו כך, הרי החלשת דעתו שחשב שיצאנו לקראתו לכבדו? אמר לו, והרי אם לא הייתי מגלהו היה מחזיק לנו טובה חנם, ואנחנו לא אמרנו לו 'לקראתך יצאנו' אלא הוא הטעה את עצמו.

